

НАРОДНА ВОЛЯ

NARODNA WOLA - THE PEOPLE'S WILL

ЗА САМОСТІЙНІСТЬ,
ЗА СОБОРНІСТЬ,
ЗА ДЕМОКРАТІЮ

ОДИН ЗА
ВСІХ, ВСІ ЗА
ОДНОГО

PIK XXXI. Ч. 65. СКРЕНТОН, ПА., ВІВТОРОК, 17 ЧЕРВНЯ, 1941.

ЦІНА ТРИ ЦЕНТИ — PRICE THREE CENTS

SCRANTON, PA., TUESDAY,

JUNE 17, 1941. XXXI YEAR. No. 65.

УВАЖАЮТЬ НІМЕЦЬКО-СОВІТЬСЬКЕ НАПРУЖЕННЯ ДИМОВОЮ ЗАСЛОНОЮ, ЩО МАЄ ЗАКРИТИ НІМЕЦЬКІ ПРИГО- ТОВАННЯ ДО АТАКУ В ІНШОМУ МІСЦІ

СОВІТЬСЬКИЙ МАРШАЛ ТИМОШЕНКО ЗА ВІДКИ- НЕННЯМ НОВИХ НІМЕЦЬКИХ ЖАДАНЬ, СТАЛІН СХИЛЬНИЙ ДО УСТУПОК

БРИТІЙСЬКИЙ АМБАСАДОР КРИППС ВІДМОВЛЯ- ЄТЬСЯ ВЕРТАТИСЬ ДО МОСКВИ

Справа німецько-совітського напруження стоїть в центрі уваги, але думки про дійсний стан відносин між Берліном і Москвою сильно поділені.

Майже не чується припущень, що між Німеччиною і Росією могло б прийти в недалекому часі до збройного удару. Натомість поважніші політичні обсерватори схиляються до одної з цих двох думок: Або Гітлер стягнув армію на совітським кордоні на те, щоб вимусити від Сталіна нові уступки щодо достав пшениці і нафти, і Сталін прийме німецькі жадання без опору. Або взагалі немає жадного напруження між Москвою і Берліном і вся голосна пропаганда в цій справі це тільки зручна німецька димовая заслона, щоб відвернути увагу Британії від німецьких приготувань до наступу в іншому місці.

Пригадують подібні випадки з минулого

У лондонських політичних колах пригадують, що перед підписанням совітсько-німецького договору в 1939-ому році, напередодні теперішньої війни, німецька пропаганда до останньої хвили розголошувала поголоски про напруження між Берліном і Москвою та про неминучість збройного удару. Це мало на меті приспати чуйність альянтів до останньої хвили перед ударом.

Тепер відомо, що ніякого напруження між Німеччиною і Росією перед вибухом війни не було та що співпраця Сталіна з Гітлером на к л о вувалась довгий час перед тим.

Цим разом, кажуть, великий галас довкола німецьких приготувань до походу проти Росії має заслонити дійсні німецькі приготування, правдоподібно, до інвазії проти самої Англії.

Розходження в совітським уряді

Подаємо далі деякі цікавіші поголоски про ту саму справу совітсько-німецького напруження з тим самим основним застереженням, що приймати їх можна тільки як поголоски, в великій частині фабриковані з укрітим умислом тою чи другою заінтересованою стороною.

З Гелсінк, Фінляндія, надійшла поголоска, що нові жадання Гітлера, поставлені до Росії, викликали розгам у совітським уряді. Совітський комісар війни, Тимошенко, стоїть проти дальших уступок Німеччині і за рішучий опір. Піддержує бучім то його в тому Червона Армія. Сталін стоїть за продовжуванням політики уступок супроти Гітлера.

В чому нові жадання Гітлера

Про зміст нових жадань Гітлера до Росії кружляють найрізкіші здогади. Лиш най-

БРИТІЙЦІ ПЕРЕЙШЛИ ВПОПЕРЕК ПІВНІЧНУ СИРІЮ

З Анкари подають, що британські відділи, які вступили з Іраку на територію північної Сирії, перейшли її впоперек і добилися до Середземного моря. Якщо ця вістка правдива, то тим чином британський наступ відрізав би сполучення Сирії на півночі з сусідною Туреччиною.

Одночасно британський наступ на півдні стоїть все ще перед воротами двох головних сирійських центрів: Дамаск і Бейрут. Французькі повідомлення з Віші признають, що британці здобули місцевість Сідон, яка була останньою перешкодою перед Бейрутом. Влада виселює поспішно 95 тисяч цивільного населення з Бейруту і пригтовляється до оборони цього центру.

ІТАЛІЙЦІ ОБСАДИЛИ ЦІЛУ ГРЕЦІЮ

З Балкану повідомляють про важні зміни в окупації балканських держав. Це звязують теж з планами Гітлера супроти Росії.

Гітлер відкликав, між іншим, своє військо з Греції і з великої частини Югославії, віддаючи окупацію цих територій італійцям.

Таксамо Гітлер забрав майже все військо з Болгарії. При відкликанні війська з Болгарії він вислав письмом до болгарського короля з подякою за "гостинне прийняття" його армії.

Завдання поїхати до Москви в характері британського амбасадора, щоб наладити крапці відносин між Росією і Британією. Недавно він прибув до Лондону, щоб здати усний звіт про свої помічання в Москві. Його звіт, кажуть, був дуже песимістичний і не лишав багато надії на те, щоб Сталін міг розійтись в близькій будучині з Гітлером.

Криппс одночасно зголосив своє прохання, щоб його уряд не вислав назад до Москви, якщо можна його заступити ким іншим.

ГРІН КРИТИКУЄ ПРО- ТИСТРАЙКОВІ ПРОЄКТИ

Голова Американської Федерації Праці, Вільям Грін, скритикував гостро протистрайкові законопроекти, які були внесені різними реакційними сенаторами і конгресменами. Він підкреслив, що величезна більшість робітництва ширю співпрацює при обороні краю, і такі вимікові випадки, як був в Інделвуд і з лісовими робітниками в північно-західних стейтах не оправдують законів, які були вимірені проти усього робітництва.

Безпартійна Ліга Праці, якої головою є Джон Луїс, видала відозву, у якій називає тиждень, в якому військо зайняло фабрику в Інделвуд і були внесені в конгресі протистрайкові законопроекти, "найчорнішим тижднем американського робітництва". Луїс каже, що всьому винна Розевелтова адміністрація.

ЗБИРАЮТЬ АЛУМІНІУМ

Почалась акція за тим, щоб зібрати 20 мільйонів фунтів жививаного алумініуму, потрібного для виробу літаків.

ПЕРЕСТЕРІГАЄ ФРАНЦІЮ

Секретар Голл видав гостру пересторогу французькому урядові у Віші у справі Сирії. Він заявив, що Франція беться проти англійців, а допускає до Сирії німців, які звідти могли б атакувати Англію і її армії у Африці і Азії. В тій пересторозі бачать вказівку, що Сполучені Держави не дозволять на подібне "просякання" німецьких агентів до французьких колоній на американському континенті.

ПРОТЕСТ ПРОТИ ЯПОНІ

Підчас чергового налету японських літаків на столицю вільної Хіни, Чункінг, скинені ними бомби розбили квартиру і канцелярію американського військового атташе та ушкодили американську канонірку "Тутуїла" на ріці Янгтсе. Американський посол Грю в Токіо негайно запротестував проти цього.

ЗАМИРЕНІ І НЕЗАМИ- РЕНІ СТРАЙКИ

Страйк лісових робітників у стейтах Вашингтон і Орегон докінчився. Робітники прийняли пропозицію голови К. І. О., Філіпа Морера, який порадив їм вернути до праці і залишити справу в руках федеральної Оборонної Ради Посередництва, яка виробить план остаточного замирення.

Юні кораблебудівельних робітників у 55 варштатах над Атлантийським океаном прийняли умову, що на протязі двох років не будуть страйкувати. В умові є застереження щодо автоматичної підвишки платні на випадок зросту коштів прожитку, постанови про вирішування спорів, посередництво, старшинство, платню за надчасову роботу і за працю в неділі і свята. Представники 33-ох юнійних локалів затвердили цю умову 64 голосами проти двох. Всі локалі є членами К. І. О.

Машиністи, що належать до юлії А. Ф. П. і К. І. О. відкинули в Сан Франсиско пропозицію повороту до праці в часі, коли їх справу розглядає Оборонна Рада Посередництва. Вони згодились вернути до праці тільки у тих варштатах, які платять таку платню, як вимагає юнія.

ЗАГОСТРЕННЯ ПРОТИКОМУ- НІСТИЧНОЇ АКЦІЇ

З американської преси помітно, що протикомуністичний рух в Америці загострюється. Деякі юні викладачі зі своїх рядів членів і урядників, які виявляють большевицькі нахили. Також газети пишуть більше про комуністичну пропаганду і пригадують писання совітських теоретиків, у яких були вказівки, як "вертати зі середини" у робітничих організаціях. Між іншим на процесі проти трьох членів совітського книгарського підприємства "Букніга" у Вашингтоні відчитано уступи з книжки Сталіна "Ленінізм", у якій Сталін поважає комуністів, як входять в юнію, захоплювати в них провід і штовхати їх на страйки та інші вияви невдоволення.

Багато до цього причиноється факт, що комуністична преса в Америці все піддає під сумнів звідомлення англійського штабу, а за те залюбки й безкритично містить всі перекривки німецької пропаганди. В цьому вбачають тісну співпрацю між большевиками й нацистами.

ПОБІЛЬШАТЬ ПРОДУКЦІЮ ЛІТАКІВ

Уряд призначить в найближчому часі білйон доларів на будову летунських фабрик. У тих фабриках будуть виробляти по 500 бомбовиків на місяць.

На існуючих фабриках Кортиса переведено проби з найновішими бомбовиками, які швидко дорівнюють найкращим боевими літаками. Вони дещо менші ніж звичайні бомбовики, не можуть надто далеко літати і везуть менше бомб зі собою. За те можуть втекти перед боевими літаками або й боротись з ними.

Обраховують, що дотеперішні і нові фабрики зможуть виробити до кінця 1942-го року не 50 а 56 тисяч воєнних літаків, кращих, ніж ті, що їх тепер вживається.

АМЕРИКА "ЗАМОРОЗИЛА" ФОНДИ НІ- МЕЧЧИНИ, ІТАЛІЇ І ЗАВОЙОВАНИХ НИМИ КРАЇВ

Президент Розевелт видав розпорядок, яким віддав під державну контролю всі фонди і майно Німеччини, Італії, Албанії, Австрії, Чехословаччини, Данцігу і Польщі та обмежив вживання фондів Іспанії, Совітського Союзу, Швеції, Швейцарії, Фінляндії і Португалії. Силою того розпорядку корпорації не сміють виплачувати ніяких сум представникам і горожанам тих держав без виразного дозволу американських властей в кожному окремому випадку. Окрім того Америка має право вживати майна і засобів тих держав так, як вважатиме потрібним, за виключенням майна, яке підлягає дипломатичній недоторканості. Неокуповані європейські держави, яких май-

но і фонди заморожено, можуть дістати дозвіл від уряду користуватись в обмеженому виді своїми грошевими і маєтковими засобами, однак під строгим наглядом, щоб держави "осі" не вживали їх грошей і маєтків для своєї підпольної діяльності чи то в Америці чи деінде.

Розпорядок цей був проголошений 24 годин після того, як у Берліні офіційно заявлено, що Німеччина не буде оглядатись на підкреслену президентом Розевелтом свободу мореплавства по неутральних водах і буде затоплювати всі кораблі, про які думає, що вони плывуть до Англії.

Як відплату за цей розпорядок Італія проголосила, що вона теж прийме "відповідні міри" відносно американського майна і фондів в Італії.

ЗАОСМОТРЯТЬ АМЕРИКАНСЬКІ ТОРГОВЕЛЬНІ ПАРОПЛАВИ ГАРМАТАМИ?

У Вашингтоні поширені чутки, що команда американської флоти поробила всі потрібні приготування, щоб заосмотрити американські торговельні пароплави гарматами та приладами для затоплювання підводних човнів. При тій нагоді пригадують, що подібні міри прийнято після того, як німці в останній війні затопили "Лузитанію".

Відповідаючи на німецькі погрози, що гітлерівські субмарини й кружляки далі будуть топити всі кораблі на океанах, про які думають, що вони плывуть до Англії, підсекретар Соммер Веллес заявив, що американський нарід і уряд ніколи не дали себе застрашити погрозами й пере-

хвалками; він при цьому ще раз підкреслив, що затоплення "Робін Мура" було яскравим порушенням міжнародних законів і людяности.

Остаточне рішення щодо відплати за затоплення "Робін Мура" уряд Сполучених Держав прийме після того, як американський посол в Бразилії привезе до Вашингтону точні протоколи зізнань однацять членів залози. Є вістки, що між тими мірами може бути окупація Дакару в Африці і встановлення сильних патруль на Атлантийському Океані, які матимуть наказ затоплювати воєнні кораблі і субмарини, які на тому просторі пробували б нападати на торговельні кораблі.

ЗМЕНШАТЬ ПРОДУК- ЦІЮ АВТОМОБІЛІВ НА ПОЛОВИНУ?

Управа оборонної продукції дістала від секретаріату війни повідомлення, що в найближчому році треба буде значно приспішити воєнне виробництво і даятого вказаним буде, коли продукція автомобілів буде зменшена на 50 відсотків. Тоді фабрик і матеріалів, яких вживається для виробу автомобілів, можна буде вжити для продукування воєнних матеріалів.

В юнійних колах піднімаються вже голоси спротиву проти того плану. Робітники, зайняті тепер при виробі автомобілів, не мають вишколення у воєнному виробництві і є небезпека, що багато з них втратили б працю.

ЗАПОВІДАЮТЬ СКЛИКАННЯ "РАЙХСТАГ"-У

Берлінські кореспонденти швейцарської преси подають, що в Берліні поширена вістка про недалеке скликання Гітлером "парламенту".

Гітлер скликає, як відомо, свій "райхстаг" час до часу на одну-дві години, щоб сказати перед ним промову про важні свої рішення.

ГОСПОДАРСЬКА КРИЗА В ЯПОНІЇ

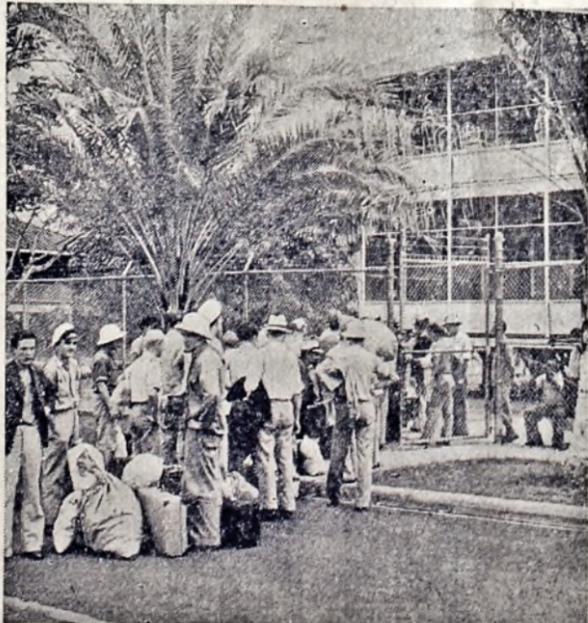
З Токіо повідомляють, що господарське положення Японії стає щораз тяжче. Ціни на предмети щоденного вжитку піднялись більше, як в інших країнах, години праці робітників продовжено до 12 на день і ще хочуть їх продовжити, примусова знизка цін на харчі стримала довіз поживи до міст і селяне продають свої продукти потайки і по багато вищих цінах. В деяких галузях промислу нестаче сирівців а над усією індустрією висить постійна загроза цілковитої заборони довозу сирівців і товарів з Америки.

ЯПОНСЬКА ФЛОТА ГОТОВА?

З хінських джерел наспіли вісти, що біля берегів південної Хіни скупченню біля сотні японських воєнних кораблів всіх типів. Припускають, що ця велика флота буде вжита для натиску на Голандську Індію, а може й для воєнних операцій проти неї.

З англійських джерел походять вістки про будову залізничі вдовж відомого шляху через Бурму, та про оживлене постачання хінської армії зброєю.

ІНТЕРНОВАНИ НІМЕЦЬКІ Й ІТАЛІЙСЬКІ МОРЯКИ

Частина моряків з німецького пароплава "Айзенах" й італійського пароплава "Фелла", що були ушкоджені і затоплені власною залогою недалеко берегів Коста Ріки. Моряків мають депортувати на перші японські пароплави назад до Європи.

Народна Воля

NARODNA WOLA — THE PEOPLE'S WILL

Organ Українського Робітничого Союзу в Скрантоні, Па. Виходить три рази на тиждень: у вівторок, четвер і суботу, за винятком державних американських і українських свят.

Ukrainian paper published every Tuesday, Thursday and Saturday, except on National or Ukrainian holidays, by the Ukrainian Workingmen's Association, 524 Olive Street, Scranton, Pa.

Entered as second-class mail matter June 16, 1913, at the Post Office of Scranton, Pa., under the Act of March 8, 1879. Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, of the Act of October 3rd, 1917, authorized July 10th, 1918.

PEREDPLATA:		SUBSCRIPTION RATES:	
В Сполучених Державах з вимком Скрантон, Па., на рік	\$3.00	In the United States (except Scranton, Pa.), per year	\$3.00
На пів року	\$1.50	Per 6 months	\$1.50
В Канаді, заграничною і в Скрантоні, Па., на рік	\$5.00	In Canada, foreign countries and in Scranton, Pa., per year	\$5.00
На пів року	\$3.00	Per 6 months	\$3.00

Адреса — Address
NARODNA WOLA, 524 Olive Street, Scranton, Pa.
За оголошення редакція не відповідає

АМЕРИКАНСЬКІ НАСТРОЇ

Два роки тому велика частина американської публіки стрічала кожну гострішу заяву президента Розвелта в обороні демократії і з критикою диктатур голосними протестами, що він "шттовхає країну до війни". Одним з головних аргументів проти нього ще під час останніх президентських виборів був закид, що він "хоче післати наших хлопців за море на війну". Головна причина (бодай на словах), чому Ліндберг, Форд, Гвілер і інші підтримували Вендела Вилкі, було його дещо невиразне запевнювання, що він не пішле армії за море і буде тільки турбуватись обороною Америки.

Мало того: такі ізоляціоністи, як Гвілер, Гемилтон Фіш, Маркантоніо та інші голосували в конгресі й сенаті навіть проти таких законів, як збільшення американських зброєнь, побільшення армії, асентирунок і т. п. Вони мали в цьому коли не велику, то дуже навіть голосну підтримку всіляких елементів, від побожних та сліпих "миролюбців" до бундистів і комуністів включно. Всім же в пам'яті такі вискази, як те, що "Розвелт хоче заорати кожного четвертого молодця в Америці", та крокодилячі сльози старих дів і бездітних професійних агітаторів за "силами американських матерей", яких буцім то збирались "мордувати" ті, хто вже тоді бачив загрозу Гітлера й Сталіна Америці.

Упадок Франції, зростаюче нахабство Японії, становище Росії та війна на Балкані цілком змінили положення. Пацифістична й ізоляційна група в конгресі й сенаті змаліла до кільканацяти голосів, Форд і подібні йому магнати цілком замовкли, престиж Ліндберга злетів з "геройського летуна" мало що не до того рівня, що престиж Фріца Куна й Ирла Бравдера, а сенатор Гвілер тихенько занехав свою заповіджену поїздку "до кожного міста Америки", де він збирався "будити американське громадянство та показувати йому небезпеку війни".

Нема сумніву, що на цю зміну вплинуло рішуче становище Розвелта і тих, хто заздалегідь бачив небезпеку, якою для Америки була б перемога спілки Гітлер-Мусоліні-Японія з підтримкою Москви, а тепер і Віші. Та найбільше "небезпеку війни" показали такі самі німці, японці й італійці своєю агресією в Азії, топленням кораблів на Атлантику та саботажима своїх пароплавів в американських портах. Кажуть, що американський уряд має окрім того в своїх руках докази нацистично-комуністичної діяльності в деяких страйках, і то так серед робітників, як і між пертими підприємцями. Ті докази, між іншим, були причиною, чому деякі компанії і деякі юнії так швидко губили свою "непримиримість" після появи федеральних посередників з Департаменту Праці, заосотрених у звіті Департаменту Справедливості.

Сьогодні майже вся Америка знає, що їй можливо прийдеся воювати. Тільки дуже невеликий відсоток людей є тої думки, що треба оминати війну за всяку ціну. Куди більша група є за те, щоб починати її зараз і тільки як слід обміркувати, де й як вдарити. Таксамо більшість населення розуміє, що надзвичайні права уряду в час воєнної підготовки і самої війни не є втратою демократичних свобод, а їх обороною. Жалібно голосіння комуністичних прихильників диктатури, що "американська демократія в небезпеці", викликає ще усмішки, хоч є познати, що ця облуда може викликати ще дещо інше.

Та в цій зміні настроїв є також і зародки небезпеки. До "оборонців демократії" починають на швидко примазуватись ті, хто роками обороняв диктатуру. Між голосними прихильниками помочі Англії "за всяку ціну" щораз частіше подибуються імена і гурти, які в імя цієї помочі і буцім то для добра демократії готові заводити компанію поліцію, обмеження так званих "чужинців", протиробітничі закони, а навіть релігійну нетерпимість. Ідея активного спротиву диктатурам, як кожна сильна ідея, дістає своїх "попутників", які ні їй ні ніякій справі, за якою вони обстають, чести не приносять. За те вони несуть небезпеку, що цю ідею викривлять, скомпрометують та використовують для себе, так що з цього ні англійській ні американській демократії не то хісна не буде, але може бути ще й шкода. Воєнне чи тільки передвоєнне напруження дає змогу захопитись за патріотичний прапор всілякими елементами, яких цілі цілком "непатріотичні". І поступове громадянство, а особливо робітництво мусить дуже пильно дивитись, хто то несподівано заявляється поруч нього в лавах, які щиро і усіма силами хочуть зберегти американські вольності, робітничі надбання і можливість дальшого поступу й розвитку американського народу.

ПОЛЬЩА І СОВІТЬСЬКА РОСІЯ

Ньюйорський польський щоденник "Нови Свят" подає за агенцією "Оверсіс Нюс Ейдженсі" новинку про те, що в польському уряді існують глибокі розходження щодо міжнародної політики, особливо у справі совітської Росії. У тій справі, кажуть, існують два погляди, з яких один заступає прем'єр генерал В. Сікорскі, а другий міністер закордонних справ Залескі. Вони обидва все протворять собі на засіданнях польського кабінету міністрів в Лондоні.

Сікорскі каже, що навіть сильна і добре узброєна Польща мусить у майбутньому співпрацювати близько або з Росією або з Німеччиною. Сікорскі є тої думки, що для Польщі вигіднішою буде співпраця з Москвою. Він про це писав ще перед війною та наводив цілу низку аргументів, особливо військового характеру.

Головна думка Сікорського така, що Польща не має ні на сході ні на заході природних границь. Мазурські болота в Пруссії і пинські болота на границі польської, української і білоруської території не вистачають, щоб Польщу належно охороняти з тих боків. Польща зможе своїми силами виставити сильне заборолдо тільки на одному фронті. Така оборона краще вдасться від Німеччини, особливо коли Польща буде в союзі з Чехією і Словаччиною, ніж на сході, де фронт довшині і цілком отвертий, з величезним російським запіллям, яке дає змогу росіянам вільно маневрувати. Тому Сікорскі є за тим, щоб Польща жила в дружбі з Совітським Союзом чи яким іншим урядом в Москві, а за те мала вільну руку проти німців.

Міністер Залескі думає, що Польща може вести цілком незалежну політику і може вдержатись без німецької чи російської підтримки. Залескі є тої думки, що Польща повинна поширити свої території на сході коштом Литви, Білору-

сі й України і відбудуватись у границях сперед 150 років. Тому він протривить якимнебудь уступками в користь СССР.

Англійський уряд схильється більше до поглядів Сікорського, бодай у теперішній час. Покликуючись на них Англія може обіщувати Сталінові, що після закінчення мира ніхто не буде вимагати від СССР звороту захоплених ним земель, та що, Росія дістане деякий вплив на польську, чеську й словацьку держави. Хоч ті аргументи може й не переконують Сталіна, але англійська публіка бачить в них належну обережність свого уряду, який не накликає собі непотрібно нових ворогів, та не підпирає польського імперіалізму. Що в Англії нема охоти відбудовувати Польщу навіть у передвоєнних не то "перезрозових" границях, видно з того, що там пригадують тепер з притиском лінію Керзона, себто границю, яку Польщі хотів дати англійський міністер закордонних справ, лорд Керзон, в 1919-ім році. Та границя проходила менш більш етнографічною межею польського розселення.

Та це все, очевидно, зміниться, коли Сталін заявить себе по боці Гітлера і значне йому активно помагати. Тоді, без сумніву, погляд Залескокого найдуть можливість підтримки збоку деяких англійських код, очевидно таких, якими або невідомо українська справа і українське стремління до незалежності, або які повірять польській пропаганді, що український незалежницький рух є витвором німецької агітації. Хоч без сумніву дуже багато англійських відповідальних людей знає, що це не так.

На всякий випадок яканебудь зміна у теперішньому міжнародному положенні на сході Європи певно доведе до змін і в польському уряді, причому когось там не стане: Сікорського або Залескокого.

ЩО ІДЯТЬ У БЕРЛІНІ ПІДЧАС ВІЙНИ

Як за першої світової війни, так і тепер всі харчі, за млини винятками, можна дістати у Німеччині тільки на картки, що розділюються між населення кожного місяця. Карткова система приспичує, скільки якого харчу можна купити в певному часі на одну особу, і тому, купуючи харчеві товари в крамниці чи заможляючи страву в ресторані, треба крім грошей віддати відповідну кількість харчевих карток.

Як виглядає прохарчовання населення в Берліні в теперішній час, про те розповідає цікаво на основі власного досвіду молодий американський журналіст, Карл Волл, який недавно вернувся з Берліна, в ньюйорським щоденнику "ІМ".

Ідучи до ресторану, каже він, треба перше всього переконатись, скільки харчевих карток треба дати за кожну страву. Це написано побіч ціни при кожній страві. Зупа вільна від харчевих карток. Чому — це можна зрозуміти, коли її покоштувати. Кожна зупа, яку її назву не дали б в ресторані, має той сам смак, а властиве не має жадного смаку.

Найбільша кількість м'яса, яку можна дістати на один раз у ресторані, це 150 грамів, тобто 5 ансів. Це дає три тоненькі шматки печені або в щасливий день один стейк — величчини три на чотири інчі і грубости чверть інча.

Що завважається в берлінських ресторанах, то це, що всяка м'ясна страву має той самий смак, все одно чи це

"гамбургер", чи телятина, чи стейк. Це смак м'явості. Причина в тому, що в Німеччині нема жадних приправ і коріння, що потрібне при варенні страви. З тої самої причини всяка ярина має м'явлий смак, хоч є її подостатком. Всякі салати мають смак трави з водою, тому що замість оливи вживається до їх приправи ріжного "ерзацу".

На "солонке" дістається в ресторани тільки всякого роду компоти, що мають смак непоцурованої вазеліни. Тіст, тортів, мороженого не можна дістати. Подають хіба простий пофарбований лід.

Обід з таких страв коштує в ліпших ресторанах в Берліні 9 до 10 марок (одна марка по офіційному курсі — 40 центів).

Є місяця в Берліні, де можна їсти добру страву без харчевих марок. До одного з таких місць заходить Герінг та інші нацистичні достойники. Обід коштує там 50 марок на особу. Пересічний німецький робітник заробляє на тиждень 40 марок.

Поки хто має гроші в кишені, каже Волл, не загине з голоду в Берліні, бо всякі харчеві товари можна дістати по дорогій ціні "зпід поли". "Бутлегерство" харчами цвіте в Берліні на широкі розміри. Влада заргожує гострими каррами за нелегальну торгівлю харчами, але це не помагає. Кажуть, що від початку війни відтято голови за таке "бутлегерство" більш, як трьом сотням осіб.

ФРАНКО І ТОГОЧАСНЕ ГРОМАДЯНСТВО

З нагоди 25-ої річниці смерті І. Франка

(Докінчення)

З тоном відповіді д-ра Костя Левицького й замітки в "Правді", правдоподібно, Олександра Барвінського, уважний читач порівняє тон слів відкритого листа Франка збереженого в його архіві в Бібліотеці Наукового Товариства імені Шевченка, якого подаю оце з рукописного тексту без ніяких змін:

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ДО СВІТЛОГО ЗБОРУ НАРОДОВЦІВ РУСЬКИХ ЧЛЕНІВ ТОВАРИСТВА ПРОСВІТА У ЛЬВОВІ

"Світлий Зборе!
"Обертаясь до Вас при нагоді сегорочного Загального Збору Т-ва Просвіти в тій надії, що обертаюся до самого чола, самого цвіту інтелігенції галицькорускої, до мужів правих, до щирих патріотів. Підношу голос в справі може на перший погляд особистій, але, по моїй думці, не позбавлений ширшого, принципіального значіння. Справа ця, це по-трійне викинення моєї особи з товариства Просвіти і неприняття мене до Товариства імені Шевченка, очевидно в цілі велиминування (усуєнення) мене від усякої праці просвітної і наукової серед русинів галицьких.

"До товариства Просвіти належав я ще від хлопячих літ, від 1873 чи 1874 року. Убогий ученик дрогобицької гімназії, почувши про існування цього товариства, я цілим серцем пристав до нього; віднімаючи собі від уст, щадив гроші, щоб заплатити вступне і вкладку і радувався тим, що належу до цього товариства, мов найбільшим скарбом. Я рад був служити Просвіті, чим міг, перелав їй свій збірник пісень народних, котрий, що в правда, пізніше віднайшов в третій руках яко макуліятуру. Вступивши на університет, я зі щирим інтересом слідив за розвитком цього товариства, і добуваючись ширшої освіти і науки, я ніколи не забував про те, що остаточно вся вартість моїх здобутків повинна лежати в тім, щоби передавати їх моїм темним, убогим, на кожнім кроці кривдженним і понижуваним братам.

"Та ось в 1878 році постигло мене і кількох моїх товаришів нещастя: нас арештовано, довгі місяці промучено в тюрмі, нас засуджено. Чи винно, чи не винно? — не буду в те входить. Але за що? Чи за яку ганьблячу провину? Ні, за ніби то тайне товаришівання в цілі пропаганди певних думок, і то думок в основі таких самих, як широко поняті провідні думки Вашого славного товариства, думок, за котрих пропаганду нині вже нікого не засудять, з котрих багато нині голоситься в парламентах, на публичних зборах і навіть в ліпших виданнях товариства Просвіти.

"Тоді ті думки були ще у нас нові, непривичні; щоби здобути для них місце в головах суспільности, треба було жертв. Доля хотіла, що я і мої товариші мусили бути першими такими жертвами. Процес зруйнував нас, підрізав усю нашу будучину, зробив нас інтелігентними пролетаріятами без ніякої надії на поправу нашої долі. Руська суспільність поспішила і собі кинути на нас каменем, а товариство Просвіта було перше, котре офіційно санкціонувало цю проскрипцію, викинувши мене і моїх товаришів д-ра Івасюка Сельського і д-ра Івана Мандичевського з числа своїх членів. Мене, притбитого горем, тоді це не дивувало, і я не застановлявся навіть, на який правний підставі виді-

Просвіти це зробив, коли, наприклад, університетські власті не відмовили мені права кінчити університетські студії. І нині я не буду входить в мотиви тодішнього виділу, а пошлю Вам, шановні Мужі, оцінку тої постанови.

"Скінчивши студії університетські і не маючи ніякого заробітку, ніякого способу удержання, я вийхав на село, не покидаючи вчитися і працювати по зможі своїх сил над движенням нашої літератури. Не буду тут говорити нічого про свої праці; скажу тільки те, що коли тодішній і теперішній впорядник "Календаря Просвіти", д. Василь Лукчи, зажадав від мене праць для цього календаря, я ані не згадав про кривду, яку мені зробив виділ товариства, і післав йому в 1881 одну, а в 1882 три повістки, за котрі не жадав і не дістав ані цента заплати, а й пізніше давав до цього календаря так само безплатно свої праці, навіть тоді, коли своєю працею виробив собі між чужими людьми те, що міг би був за них одержати добрий гонорар.

"В роках 1883, 1884 і 1885, проживаючи у Львові і беручи живу участь в усіх працях народолюбської партії, я опять зблизився з Просвітою, бував на загальних зборах, забирив голос в дискусіях, платив вкладки, а деякі впливові члени товариства прямо давали мені до пізнання, що все давнє забуто і що я знов уважався членом товариства. Та вийшло не так. Коли в 1886 році деякі молодші члени Просвіти без мого відома і моєї волі подали на мене голоси, щоби мене вибрали до виділу, ті самі впливові члени, що перед тим заохочували мене брати участь в зборах, страшенно тим обурилися, уневажили ті голоси і звернули мені зявляючи, що мене не вважають членом товариства.

"Оцінку цього другого викинення мене з Вашого товариства лишаю також Вашій справедливості. Та цього не досить. Вже після цієї формальної елімінації виділ Просвіти на однім своїм засіданню ухвалив обернутися між іншими писателями також до мене з проською помагати видавництву товариства своїми працями. І цим разом, дивлячись на саму річ, а не на особисті урази, я згодився і дав товариству деякі свої праці — одну за гонорар (Книжочка "Гава"), а кілька до календарів за дармо. А цього року, бажаючи посвятити більше сили праці для Просвіти і вважаючи, що при зміненні і розширенні статуту товариства і моя скромна поміч може да на що придатися, я зголосився знов з вкладкою до прийняття в члени товариства, але виділ Просвіти на однім з сінневих засідань ухвалив не прийняти мене — з якої причини, цього напевно не знаю.

"Для повноти фактів наведу ще одно. Знаючи, що в своїм статуті має Просвіта також параграф про попирання літератури і видавництва літера-

турних, я в 1890 році, заду-мавши видати своїм коштом збірку своїх оповідань окремою книжкою, обернувся до виділу Просвіти з проською — не про запомогу, не про позичку, але про те, щоби за знижену відповідно ціну купив певне число примірників мого видання, щоб улекшити мені сплату коштів друку, а з розпродажі книжок придбати для каси товариства певний, хоч і скромний зиск. До такої просьби я зважився, головню йдучи за прикладом В. Масляка, котрого видання віршів Просвіта запомогла досить значною квотою. Світлий виділ Просвіти відповів на мою просьбу, що каса товариства не має грошей. Запевню для це більшого ствердження тої резолюції ухвалив той сам виділ зараз на слідуєчій засіданню дати ремісничому товариству "Зоря" на устроєнні прогульки 80 ринських."

(За Михайлом Возняком)

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ З ДИКТАТОРСЬКОЇ ЛАСКИ

Розділивши на частини непокірну Югославію, Гітлер і Мусоліні створили, як відомо, на її руїнах свого спеціального невеличкого лакея в постаті будім то "незалежної" хорватської держави. За порозумінням обидвох диктаторів, Хорватія буде оставати далі під опікою Італії і буде належати до її "смуги впливів", таксамо як подібна друга "незалежна" Словаччина належить до смуги впливів Німеччини.

Щоб зазначити цю залежність від італійських впливів, хорватські націоналісти вложать незабаром історичну корону своїх колишніх королів на голову якогось італійського князька, Спагеті чи Сполеті, що буде короном вийти в Зягребі мабуть ще цього місяця на короля хорватів.

Щоб засвідчити ще більш підчиненість хорватської держави своїй політиці, обидва диктатори підсунули в минулу неділю її урядови до підпису циркуляр, на основі якого Хорватія вступає в склад держав "осі". Тільки подумати надзвичайну честь: побіч німецького Гітлера, італійського Мусоліні і японського Гірогіто — хорватський Анте Павелич.

Підписання договору, який включив Хорватію в склад держав "осі", відбулося в італійській Венеції в приваєности Рібентропа, графа Чяно і японського амбасадора.

Хорватський "фірер", Павелич, сказав при цій нагоді в промові: "Хорватія заявляє повну піддержку тим принципам і тим думкам, що керують Італією, Німеччиною і Японією в творенні солідного фронту для збудовання нового порядку в європейській і азійській світі."

Окрім Хорватії до фашистської "осі" прилучені дотепер ще оці малі держави: Словаччина, Мадяричина, Болгарія і Румунія.

Поширюйте Народну Волю

НОВИЙ ТРОК ДЛЯ ТРАНСПОРТУ ВІЙСЬКА

Новий рід троків, призначених для транспорту війська. Військові знавці оглядають в Шикаго першу машину того роду.

ЯПОНСЬКЕ ВАГАННЯ

Японські зазіхання на Голандську Індію творять, як це вже було вивчено на сторінках Народної Волі, одну, хоч може й найважливішу, частину японського плану "нового порядку в Азії". Цей "новий порядок" мав би виглядати так, як і "новий лад", що його хоч завести в Європі Гітлер. Японія (так як в Європі Німеччина) була б пануючою державою, а всі сусідні території підлягали б їй так під військово-політичним як і під господарським оглядом.

Військово завоювання було б відносно легке, коли б Японія мала належну господарську силу. Тимчасом вона сама залежна у більшості головних сировинців від ввозу з інших держав і країв. В Японії нема подостатком ні вугілля, ні заліза, ні нафти ні інших сировинців і все це треба привозити з Америки, з Філіппинських Островів, з Голандської Індії і з інших країв. Одне, чого Японія має подостатком, це дешева робоча сила. Але навіть ту силу прохарчувати тяжко: треба привозити риж та рибу з далеких декількох околиць поза Японією.

Японські імперіялісти рішили тому силою зброї створити величезний блок країв, з якого вони діставали б важні сировинці і якому вони могли б продавати свої товари. Цілом так, як це хочуть зробити гітлерівці в Європі. До того блоку належала б Манчурія, Хіна, Індонезія, Тай (Сіям), Філіппини, Голандська Індія і сусідня британська Малая.

З манчурської і хінської частини того блоку Японія діставала б риж, пшеницю, фасолю соя, трохи вугля і заліза. З Філіппинських Островів теж риж і залізо. З Індонезії риж, тканини, деякі рідкі метали і трохи гуми, а з Голандської Індії і з сусідньої британської Малаї гуму, цинку і подостатком нафти.

Правда, навіть тоді Японія

не мала б досить міді і заліза, щоб розвинути як слід свою промисловість. Але за те мала би в своїх руках головне світове джерело гуми, якої головним покупцем є Сполучені Держави. За гуму Америка мусила би постачати Японії залізо і все інше, чого Японії треба, тому що без гуми 25 мільйонів американських автомобілів стали б безварті. А поза Голандською Індією і Малаєю у світі дуже мало гуми: південні околиці Спокійного і Індійського океанів продукують чи не 90 відсотків усієї гуми в світі. Третину ж світової продукції гуми дає Голандська Індія!

Ось звідти й береться японське зазіхання на цей "дім скарбів", як Голандську Індію називають японські публікації. Правда, недалеко Голандська пристань-фортеця Сінгапур. Теж недалеко є американські Філіппинські Острови, так що треба поступати осторожно. Однак японські імперіялісти, задивлені в багатства островів Джави, Борнео, Целебес, Суматри, Сумбави та інших, що разом творять Малайський Архіпелаг, та в цілості або частинно належать до Голандії, готові використати кожний спосіб і кожну нагоду, щоб бодай одним пальцем зачепитись за них.

Кроком в цьому напрямку була окупація пристаней і летунських піль у Французькій Індонезії. Це ждало японцям бази близько Сінгапуру і Філіппинської столиці Маніли. Далшим кроком мають бути "добровільні" концесії голандців на одному-двох островах; а там далі вже прийде більш менш отвертий грабунчок, як це було у згаданій Індонезії.

Голандці знають дуже добре японські плани і тому відкинули японські торговельні домагання. Японський торговельний представник в столиці Голандської Індії, Батавії,

Кенкічі Йошізава, зразу заявив, що переговори зривані і він їде домі, потім відклав свій від'їзд, далі знову заявив, що їде 29-го черня, потім і те відклав, так що властиво не знати, що він зробить. Таксамо в Токіо зразу говорили, що шлях переговорів не веде нікуди, і треба вжити сили, потім появилася вістка про нові інструкції для Йошізави, потім виявилось, що ті інструкції ще не готові, а там знову почали балакати про "шлях сили".

Американські кола переконані, що до вживання сили не прийде. Японія знає, що Сполучені Держави будуть боронити свого джерела гуми і що всякі операції проти Голандської Індії викличуть війну Японії з Америкою. Японцям теж відомо, що Америка поведе біля Малайських і Філіппинських Островів тільки оборонну війну, а усією силою вдарить з хінських летищ і зі своєї флоти на саму Японію. І розважні японці дуже сумніваються, чи виснажені чотирьохлітньою війною в Хіні японське населення довго витримає руйнування своїх фабрик, залізниць і пристаней американськими, а своїх збудованих з паперу і дерева мільйонних міст хінськими летунами. Хінці певно відплатяться за приємністю нападу на Токіо, Кобе, Осаку, Йокогаму і інші міста за свій зруйнований Шангай, Нанкін, Чункінг та інші безборонні оселі.

Нема сумніву, що Гітлер дуже хотів би, щоб Японія таки напала на Голандську Індію і вплутала тим способом Америку у війну. Хто зна чи теперішнє скупчування німецького війська на совітському кордоні не має якого зв'язку з тим планом. Хоч Японія заклучила зі Сталіном договір про ненапад, але вона добре знає, яку вартість мають доповіді між такими державами, як вона, Німеччина чи большевицька Москва. Тому дуже можливо, що погроза

Гітлера Сталінові має на меті забезпечити японцям тили для наступу в напрямку "дому багатств" чи там "скарбів". З півтора мільйонами німців на своїому кордоні Сталін таки не відважиться починати війну в Манчурії.

Та не знати, чи навіть з такою "гарантією" Японія відважиться зачепити англо-американо-голандські інтереси на Спокійному Океані. Вона знає, що така зачіпка приведе до змагання, у якому в найгіршому випадку Сполучені Держави муситимуть приспішити будову фабрик штучної гуми, або вимінюватимуть своє залізо за контрольовані японцями продукти. Це у випадку якогось нечуваного щастя японців і їх повної перемоги. За те одна-дві невеликі поразки японців, спалення одного-двох міст, одна нещаслива морська битва, чи подібна невдача, можуть покласти кінець Японії не то як великій, але навіть як середньо-сильній державі. Америка може втратити Філіппини, які вона й так збиралася звільнити. За 10 років американська флота зможе їх відискати. Тимчасом Японія може втратити Індонезію, всі свої хінські завоювання, острів Формозу, Манчурію, Корею, а хто зна чи й не деякі зі своїх островів.

Звідти й вагання не тільки японських дипломатів, але навіть звичайно очайдушних японських генералів і адміралів.

АМЕРИЦІ НЕ ЗАГРОЖУЄ НЕДОСТАЧА СИРІВЦІВ І ПОЖИВИ

На випадок, коли б через вступлення Америки у війну був обмежений транспорт до Сполучених Держав Тихим і Атлантийським океанами, то тут може дати себе відчутти тільки недостача тропікальних і напів-тропікальних продуктів.

Супроти тої можливої недо-

стачі надвишка інших земледілів, вже накопичених, майже повні заступити інші браки.

Кава, какао, чай, гума і шовк це головні ті продукти, яких з більшою трудністю можна буде дістати. Другорядної ваги це продукти, як спрваджувані з Індії коноплі, волокна з Філіппинських Островів та Юкатану, тропікальні овочі, горіхи та коріння, тапіока та деякі медичні продукти, такі як опіум і хініна. Однак не всі з названих продуктів є необхідні, а більшість з них можна заступити іншими середниками, котрі є вже на руках, або котрі можна легко дістати. Коли числити на тони, то ціла недостача буде становити не більше, як два мільйони тон, з чого яких 70 відсотків займає кава і гума.

Друга листа продуктів, вироблених у Америці, що не заспокоюють потреб цілого населення краю, це цукор, вовна, шкіра і деякі рослини олій. З того найбільш важним це цукор. Сімдесят відсотків усієї американської консумції привозиться з чужини.

Щодо молока, м'яса, картоплі, свіжих яри та паші, то наше домашнє зрівноваження між продукцією і вжитком удержується якраз на рівниці і це власне та категорія споживчих артикулів, як виказує рапорт, що становить складову підставу харчевих середників населення краю.

Крім того є ще четверта група важних рільних продуктів, як бавовна, тютюн і пшениця, котрих продукується тут не тільки подостатком, але яких через втрату європейського ринку остається надмірно велика надвишка. Також є надвишка свіжих і сушених овочів. Товці домашніх звірят, головні солонина, так само виказують надвишку, у першій мірі через існуючу ще можливість імпорту рослинних олій у більших кількостях. Біля третину риж можна вважати за надвишку, а також остається невелика надвишка

кормового зерна. Рапорт про господарське положення Америки, зладжений Національною Конференцією Економічної Управи, вказує на те, що хоч надвишку деяких продуктів можна вважати відрядним явищем для держави, яка робить приготування до війни, то з другого боку недостача інших середників може на ній погано відбитись. Невигідні надвишки у мирних часах стають декількох вигідними засапами підчас воєнної економії. В теперішню пору, коли заграничний ринок не зменшує надвишки, це до певної міри тягар.

З повищого у звіті зроблено висновок, що жадна інша держава не є так мало залежна для свого прокормлення від довозу зпоза своїх границь, і жадна не є так самовистачальна в продуктах індустрії та хліборобства. Відносно успішних мілітарних змагань, жадна світова сила не може дорівняти Сполученим Державам щодо основної матеріальної сили, індустріальних можливостей і людської сили. Рапорт кінчиться заявою, що стратегічній силі Америки, через її географічне положення і високого ступня агрикультурної самовистачальності, ніхто не може дорівняти.

Загальна Рада — ФЛС

ІНДІАНСЬКЕ СВЯТО

У невеличкому містечку Галлуп, у західній частині стейту Нью Мексико, почались вже тепер приготування до "племінного свята", яке там відбувається щороку при кінці серпня. Міська управа і торговельна палата поправляють величезну арену, що знаходиться зараз же за містом, очищують сусідні горби і площі, на яких підчас свята табором стають тисячі індіан, та замовляють у сусідніх "ренчерів" і фермерів сотні тон паші, десятки й сотні волів та баранів, та тони кукурузи на прохарчування ці-

лих індіанських племен і їх коней, мулів і віслюків. "Племінне свято" в Галлуп, це відносно недавня установа. Зорганізували його кільканацять літ тому білі і мішані громадяне міста з подвійною метою. Вони бачили, як по індіанських оселях Аризони, Нью Мексико, Оклагоми та Колорадо завмирають індіанські традиції, в яких важну роль відіграли племінні празники зі співом і танками. Щораз то менші індіанські племена не могли постачати ні виконавців ні глядачів та слухачів у такій кількості, щоб можна продовжувати ті традиції. З другого боку, численні туристи з цілої Америки напливали щораз частіше в ту частину краю і інтересувались життям індіан. Несовісні підприємці дурили тих туристів всілякими підробленими "обрядами", або демонстрували індіан і їх вірування, намовляючи їх підкупством і горілкою до вдаваних церемоній.

Галлупські громадяне рішили тому дати індіанам нагоду пописуватись своїми виступами перед ширшою публікою, червоношкірою і білою, а разом з тим культивувати свої давні обряди в чистій, невідрубленій формі. Висланці галлупської торговельної палати об'їздили всі племінні осередки і перемовляли ватажків та чарівників ("медисин мен"), щоб вони відбували свої свята в один час і в одному місті, Галлупі. За те гарантували їм безплатний прожиток у тому місті підчас святихочних днів, а також нагороди за найкращі танки, спортові полиси, виробі, тощо.

Окрім того підчас такого свята рішено влаштувати виставку і продаж питомих індіанських домашніх виробів, як всілякої посуду, кованих зі срібла прикрас, тканин, килимів, виробів з дерева і шкіри. Після мозольних заходів більшість індіанських племен від Мексико по обидві Дакоти і (Продовження на стор. 4)

Іван Франко

МІЙ ЗЛОЧИН

Ні, не видержу! Не можу довше видержати! Мушу прилюдно признатися до гріха, хоч знаю наперед, що на душі не буде мені легше від того. Адаж ж відплата тут неможлива, бо яка ж відплата може винагородити невинно проливу кров, надодужити замордоване життя!

Аж страшно мені робиться, коли ціла ота нещасна подія ясно з усіми подробицями виринає в моїй пам'яті. Від того часу минуло багато літ, певно більше як трицять. Я був тоді невеличкий сільський хлопчина і бігав граючись по лісах і полях мого рідного села.

Власне надійшла весна, один із перших гарних, теплих днів. Перший раз по довгий неволі в тисних хатах ми, сільські хлопці, могли побігати собі вільно. Ми вибігли на сіножаті, що це була гола й сіра від скіненої недавно зимової перини. Тільки десь-не-десь проклялася з землі свіжа зелень; сквалпні, гострі листки тростини, ще позвані в гострі шила, листки хрину та лопухів над потоком. Тільки в недалекій лісі сподом усе забіліло від дикого часнику, що власне починав уже відцвітати, від білих і синіх підліпків.

Над нами здвигалося темносине склепіння неба, всімалося сонце, а на далеких вершках Карпат блискотіли ще здорові снігові шапки, мов іскристі діамантові корони. Та їх краса не зворушувала нас надто дуже, бо ми почували кожної хвилі холодний зимовий подув, що йшов від них униз до сходу сонця. І річка

почувала це; вранці вона буда ясна й чиста й плюскотіла тихенько мов у літі, а тепер клекотіла гнівно в своїх тисних берегах і протискалася вниз своєю жовтаво-брудними, розбурханими водами: це були якраз оті блискучі діаманти, розтоплені весняним сонцем.

Та все те не всіли було почувати нашу весняну радість. Ми ходили, скакали й підскакували й бігали довкола й відвідували всіх наших знайомих: старого, могучого дуба на краю ліса, що то по його кріпких конарах ми літом лазили на взаводи з вивірками; високу похилу березу з жалібно навислими тоненькими гілками, що ми їх звичайно надлужували за гойданку на велику гризоту пана лісничого; тихі криниці в лісовій гушці; де ми, позасідавши за грубими яворами та в'язами, нераз придивлялися вечерами лісам, борсукам та диким кабанам, що сюди приходили пити; й вкінці глибокі, чисті млинівки, де ми що неділі з гаками чатували на шупаків, а коли припекло сонце, з криком і реготом освіжувалися в чистій, холодній воді.

Тепер, що правда, довкола було досить голо й сумно, тай у воді, що в літі густо-часто оживлювалася плюскотом шупаків і громадами червонооких плотиць, які звичайно плавали цілими купами під провідом одної найбільшої, тепер було тихо. Та ми проте що крок заглядали цікаво у воду, під кожний прут, під кожний зівялий лопух, у кож-

ний корч, чи не задушився деякий наш знайомий шупак під ледом, або чи пані видра не була ласкава зробити нашим рибам візиту.

— Псе! Псе! — засичали нараз два чи три хлопці, що йшли передомною, схилилися до землі й поповзли тихо наперед, намагаючися обступити довкола один корч.

— А там що таке? Що там таке? — запитав я по неволі також шептом.

— Птах! Птах! Не бачиш його?

— Де він? Де?

— Ось тут у корчі. Лови. Ми ще такого не видали. Не літає мабуць, лиш бігає. Поки ще хлопці обступили корч, я пішов просто до середини корча, обережно розгорнув густі гілячки й побачив сирадві невеличкого пташчика, що сховався в торчній траві. Не знаю, чи він був ослаблений чи переляканий, досить тихо, побачивши мене над собою, не полетів і не побіг і я в тій хвилі мав його в руці. Всі хлопці позбігалися, аби побачити мого бранця.

— Ах, який гарний!

— Такого пташка я ще не бачив ніколи.

— Гляньте лише на його очі!

— А його пір'ячко.

Це був маленький болотяний пташок, які в нашій підгірській околиці показуються дуже рідко. Пір'я на нім було попеласто-сіре з легеньким перловим полиском, дзьобик тоненький, темно-зеленкаватий і такі ж самі довгі, тоненькі ноги. Він сидів тихо, затулений у моїй долоні, не тріпався, не дряпав і не дзьобав, як це звичайно чинять інші

дикі птахи, коли їх зловити в руку.

— Що ти будеш робити з ним? — запитали мене деякі хлопці, озируючи зависними очима гарну добычу в моїй руці.

— Понесу його до дому.

— Будеш його пекти?

— Або я знаю? Буду його годувати.

— А знаєш, що він їсть?

— Побачу. Коли не схоче їсти хліба, то може буде їсти мух, а коли не мух то хробаків, а коли не хробаків то слимаків, або сім'я, або пшоно. Вже щось винайду для нього.

Я справді поніс малого, гарного пташка до дому й посадив його не до клітки, а до середини подвійного вікна, де мав більше куди бігати й літати, більше світла й повітря. Пташок не літав і не перхав, а тільки бігав здовж шиб, тут і там постукуючи своїм тоненьким дзьобиком об скло, та раз-у-раз, як мені бачилось, тужно поглядаючи на широкий, вільний світ. Часом зупинявся, схляв головою, або перехиливав її на бік так, що одно око, бачилось, блукало по гіляках близької яблони, а потім знов потакував головою так сумно та зрезигновано, немов би хотів сказати:

— Ах, там на дворі так гарно й тепло, та моя весна пропала! Я в неволі!

Мене щось-немов шпигнуло в серце, коли я кілька хвиль придивлявся тому пташкови. Мені самому зробилося сумно.

— Пусті його! Пощо будеш держати його тут! — прошептало щось у моїй нутрі.

— Але ж він такий гарненький! І я ж зловив його! — відповів я вперто собі самому. —

Може він привикне. Коли б я тільки знав, чим його годувати.

З годованням мав я справді чимало клопоту. Я поклав пташкови кілька кришечок хліба, кільканацять зернятчок проса й кільканацять хатних мух, кожний рід поживи окремво в чистенькій мушлі, поставив йому черепок води й пішов геть, аби лишити його в спокою. Коли вечером я поверну до дому й зазирнув до свого пташка, то побачив, що він ані не доторкнувся поживи, тільки сидів у кутку, високо вгору простягнув тоненьку шийку й, не змигаючи оком, глядів крізь вікно на двір, де серед пурпурової пожежі заходило сонце за снігову шапку Хребта-гори, й від часу до часу потакував головою так сумовито й безнадійно, що я не міг довше дивитися на нього.

— Може це нічна пташина, — подумав я, — й аж у ночі буде їсти.

Ця думка заспокоїла мене троха і я спав твердо й не думав про пташка. Скоро рано, ще до сходу сонця, я побіг знов до світлиці й зазирнув до вікна. Пташок усе це сидів на тім самім місці, де я вчора бачив його, усе це простягав шийку високо до гори і все це, не змигаючи оком, глядів крізь вікно на широкий, вільний світ оттам за скляними шибками й від часу до часу потакував головою. До поживи ані не доторкнувся.

— Пусті його! Пусті його! — закричало щось у моїй нутрі. — Пощо тобі мучити його? Адаж він згине з голоду.

— Ні, — відізався інший, упертий голос в мені, — я му-

шу видібати, чим він годується! Принесу йому слимаків, хробаків і жаборини.

Не знаю, звідки мені стрілила до голови така думка, що він може їсти жаборину. Досить, що я побіг на пасовище, назбирав усяких дрібних слимаків, накопав хробаків і вилловив з води добру жменю жабячої ікри й приніс усе те мому бранцеві. Він навіть не звертав уваги, коли я всі ті достатки клав перед нього, не показував ані найменшої цікавості, ані крихітки апетиту на ті ласощі. Здавалося, що тільки сонце й тепло й весна там на широкім вільнім світі займила всю його увагу.

Того дня я мав якусь роботу, то ж пішов геть і вернувся аж вечером. Я послішився заглянути до пташка. Він бігав легенько, потакуючи здовж шиб і навіть не доторкнувся поживи.

— Диво дивне! — подумав я й хотів зараз випустити його на волю. Та мені прийшло на думку, що тепер він певно ослаблений і нездатний до літання, а коли зараз вечером випущу його десь тут на подвір'ї, то це буде для нашого котика дуже легка й пожадна добыча. Ліпше буде, коли це сьогодні він перенче у мене. А завтра ранінько я занесу його у те місце, де його зловив, і пущу на волю.

Другого дня, схопившись раїсничко з соломю, я побіг до свого бранця. Він усе ще не брався до ніякої поживи й сидів ослаблений і утомлений у куточку, очима все зазираючи крізь вікно на волю. Він спокійно дав себе взяти й поглянув на мене тими самими невнимовно сумними оченятами, якими дивився крізь ши-

би на сонце та на яблоневі гильки. Раз навіть він потакнував головою, немов би хотів сказати:

— Так, так, знаю вже, куди мене несуть. Я вже давно знав, що воно дійде до того.

Я виніс його на подвір'я. Він сидів спокійно у моїй долоні й не пручався. Я чув його м'ягке пір'ячко і його тепле тіло.

— А смачне мусить бути його м'ясо! — стрілила мені нараз думка через голову. — А що якби його зарізати й дати спекти?

— Пусті його! Пусті його! — шепче щось; мов добрий ангел у моїм нутрі. — Адаж ж бачиш, він такий маленький. Навіть заходу не варто, щоб його пекти.

— Але ж бо шкода його лускати! Я ж зловив його! — бунтувалася дитяча впертість.

— Пусті його! Пусті його! — лебеділо щось тихо-тихо в найглибшій глибині моєї душі.

А пташок сидів тихо й зрезигновано в моїй жмені. Я отворив долоню — він не полетів. Щось огидливе, злорадне тріюмфувало в моїм нутрі.

— Бачиш! Він сам не хоче! Ти ж дав йому змогу втікати, чому ж не втікав?

— Але ж бо він слабкий і зголоднілий, — лебеділо щось тихо-тихо в моїй душі.

— Ет, що там! — скликнула дитяча впертість і в найближчій хвилині я відкрутив головою малому, гарному пташкови. Він затріпав раз чи два рази своїми тоненькими ніжками, з шийки виплило дві чи три крапельки крові, й мало, гарного пташка не стало. В моїй долоні лежав холодний бездушний труп.

(Продовження на стор. 4)

ІНДІАНСЬКЕ СВЯТО

(Продовження з стор. 3)

від Тихого океану по Місісіпі згодилися брати участь у такому празникові, виставці і спортивних змаганнях. В Галлупі збудовано величезне гріше з вигідними трибунами для вистав, приготовлено площі на табори для поодиноких племен, заложено комітет, до якого входять представники білих і індіан для надзору над святом, а разом з тим розголошено цей празник-ярмарок по всій Америці, Канаді і Мексиці. Тепер що року в галлупському святі бере участь кількадесять індіанських племен (минулого року їх було 31), а приглядаються індіанським пописам і танкам десятків тисяч туристів з цілого північного американського континенту.

Зізд Індіан

Вже на тиждень а то й на два перед святом пустинями Нью Мексико і Аризони, скалистими плями Мексико і Колорадо, автомобілевими шляхами з Оклагоми, Вайоминг і обидвох Дакот, та стегами Тексасу мандрують більші і менші гурти індіан на галлупський празник.

Індіане племена Навахо ви- правляються великими групами в дорогу. На нічлігах вони співають і танцюють майже до світанку. Із семи сіл "народу миру" виїждять невеликі, але кремезні представники племені Гопі. З Аризони мандрують апачі, колись войовничі й жорстоке племя, тепер торговці кіньми й мистці плетених кошників. З Таоса йдуть індіанці Пуебло. Це спокійні червоношкірі, які займаються хліборобством. З Колорадо йдуть мандрівники племені Юта. Оклагома висилає на ярмарок племена Кіова, Шавні, Повнів та Команчів, з полудневої Дакоти мандрують войовничі Сію.

Більш як трицять племен збереться на ярмарку. Земля дрожить від барабаних ударів та боевих окликів. Скрізь розкладають ватри і дим зрубаних кедрів та ялівцевих корчів густою хмарою підіймається до неба.

Святочний похід

Відкриття празника починається святочним походом усіх індіан вулицями Галлупа. Навахи йдуть у білих штанах і зелених фланелевих сорочках, прикрашених срібними й мідними бляшками. На шиї та руках висять різні дрібні шкляні прикраси. Апачі наводять страх своїми чортівськими масками й диким воєнним танцем. Дівчата племені Зуні проходять стрункою юрбою з глиняними збанками на голові. Жінки з Таосу йдуть у пестрих одягах та високих козячих шапках, разом з своїми мужами, одягненими в білі сорочки.

Племена з Оклагоми одягнені в білі, вишивані пацьорками шкіри з пір'яними прикрасами і з нашішниками на зразок герданів. Мексиканські Які з колірними хустками на головах нагадують середньовічних піратів. Сію на бистрих конях, без сідел і уздечок, наводять на думку описи індіанських нападів на валки білих, що з часом зайняли їх землі.

Грохочуть підчас походу бубни, дзвонять мідяні дзвіночки і крізь ту незгармонізовану музику пробиваються пронизливі вигуки людей.

Ярмарок

Головна саля ярмаркового будинку завшеша дорогоцінними килимами навахів. В середині виставлені кошники з вербових прутів, ковани срібні вироби, прикраси з мушель, яскраве пір'я птахів... В середині салі кожного ранку, при сході сонця, жрець-знахор

племена Навахо починає символічну картину. На бронзовому піску, насипаному на долівці, він розкладає кусники забарвленої глини та сипле смужки колірних лісків з "мальованої пустини", які складаються на рисунки — історію якогонебудь легендарного героя чи події. Рисунок доволі складний, однак він мусить бути закінчений до заходу сонця. Відтак той рисунок нищать і ранком жрець починає новий рисунок.

Пополудні відбуваються змагання у скоках, перегони кіньми, гри та полиси зручності. Довкола арени співають тисячі індіан, танцюють, заручуються, печуть баранину. В повітрі порох, дим і негмонний сміх.

Аж ось починає смеркатися й на небі запалюється низько помаранчева зграва. Білолиці відвідувачі ще товпляться докруги павільйонів, на вулиці по давньому чути співи індіанів. На площі до танців запалюють величезні ватри, їх хитке полум'я витворює якийсь дивний, наче зачарований настрій, особливо, коли на арену входять прикрашені височезними перами червоношкірі танцюристи.

Ніч

Після страшного, понурого, диявольського танцю, що його виконують апачі, появляються на арені чарівники племені Навахо. Вони засаджують у землю зерно, яке під їх спів починає рости й за кілька хвилин осягає доволі велику висоту. Відтак чарівник кладе в коробку перо і, знову при співах, перо починає крутитися й танцювати.

Дівчата і хлопці Зуні співають любовні пісні про дівчину й хлопця, що стрінулися при керниці. Сію виводять дикий танець, яким вони колись підготовлялись до війни, Гопі вигинаються у неймовірно тяжкому танці, при якому перенизують свої тіла під такт барабанів через невеликі обручі, гурт співаків на конях виводить якусь дико тужливу й гірзну пісню з часів, як індіанці ходили грабунковими походами по американських степах. Інший танок зображує лет орлів, ще інший польовування на буйволів (бофало).

Раптом із нічної теміни вискакує якийсь божевільний нагій чоловік. Він скаче доккола ватри, майже купаючи у вогні своє голе тіло. За ним з'являється другий, третій і вкінці ціла юрба тремтить доккола ватри і скаче крізь неї. Відтак, раптом, як вона з'явилася, так теж несподівано зсезає ця юрба нагих танцюристів.

Тоді настає тиша. Туристи, джочаки легко від свіжого нічного вітру, йдуть до своїх автомобілів.

В той час саму площу і великий простір перед входом до неї заливають юрби індіан. Далі гудуть барабани, далеко повітрям несеться монотонний та за те пронизуючий спів, у якому повторюються раз-у-раз слова "гей-ю, гей-ю-ю", а земля справді дрожить під нога-

Soldiers, Take Your Post!

While buddies gathered round to watch and learn, members of the Fifty-eighth Signal Battalion at Camp Forrest, Tenn., show off their pole-climbing prowess in exercises designed to school men in the fine art of field communications. In actual warfare, soldiers of signal corps must be adept at tree-climbing. Climbing irons are used.

ми старих і молодих, що парами, трійками, колесом і в поодинокую танцюють якогось індіанського "аркана", що місцями дуже нагадує гуцульський "данець".

Взагалі в узорах килимів Навахів, на позаях-крайках Які, на прикрасах посуду Гопі, Лагуна й Санта Клара індіанів, на герданах Шавнів і Ковів, та на рушниках Гопі (яких, між іншим, вживають там також при шлюбних обрядах!) помітно дуже багато мотивів, які теж стрічаються в Україні. Деякі узорні виглядають немов живцем взяті з косяцьких килимів чи буквинських герданів.

Пізно вночі танки притихають. Проходять вони спокійно, хоч у веселому настрої. Замітні вони тим, що на цілому просторі виставки і празничних ігор ніхто не помітить ні каплі горілки. Шериф і його помішники вважають, щоб ніхто з червоношкірих не дістав "огненної води", бо тоді готово початись лихо. Індіанці куди швидше впиваються як білі і тратьять цілком пам'ять та танування над собою. Тому то білий, що дасть індіанцям чарку, може легко потрапити на кілька літ у тюрму. Такий тут закон.

А ранком, після закінчення всіх ярмаркових церемоній, червоношкірі пускаються в поворотну дорогу до своїх батьківських ватранів.

Останні відходять Навахи й описля ще довго чути здалеку їх сумовитий спів: "Пікі-йо-йо!" (Туди пішов я...).

Michael Pawlyshyn's sports comment is only one of the many features to be found every month all year round in UKRAINIAN LIFE Magazine, a monthly for Americans of Ukrainian descent published by the Ukrainian Workingmen's Association. Send in your subscription now to 524 Olive Street, Scranton, Pa. ONLY ONE DOLLAR A YEAR!

ший, великий удар нещасливої долі, коли я молодий, з серцем повним жаги, бажання жити й любити, посеред чудового літа сох і вилуп в тюрмі й мусів почувати, як розбивалася всі мої надії, як без милосердя толочено, розтоптувано, нівечено та руйновано все те, що я вважав найдорожчим скарбом моєї душі, тоді серед тривожної, безсонної ночі я вивис мені той маленький, гарний пташок, шпигнули мене в саме серце його сумні, повні тихої резигнації оченята, прошептали мені його повільні рухи ті несамовито страшні слова:

— Ах, моя весна пропала! Я в неволі! Знаю вже, знаю, чим то скінчиться!

І від тоді я не можу позбутися того спомину. Він затроює мені кожну хвилину щастя, розбиває мою силу й відвагу в нещастю. Він мучить моє сумління грижею й мені здається, що все дурне, безцільне, жорстоке й погане, що я тільки коли зробив у своїм життю, скристалізувалося в конкретний образ цього малого, невинно замордованого пташка, щоб тим докучливіше мучити мене. Тихими ночами я чую, як той пташок тихо-тихо стукає дзьобиком об шибу й я прокидаюся зі сну. А в хвилину тривоги й розпукі, коли лютий біль запускає кіхті в моє серце й грозить ось-ось зломити силу моєї волі, мені здається, що я сам той маленький, слабосильний, голодний пташок. Я чую, що якась вперта, завзята й нерозумна сила держить мене в жмені, показує мені привиди й щастя та може в найближчій хвилині без причини й ціли скрутити мені голову.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УКР. РОБ. СОЮЗА

ВІДДІЛ 19, КОВТСВИЛ, ПА. Пірничні збори в неділю, 22 червня, в 2-й полов. Просіться всіх членів і членкинь прийти на ці збори. Буде справоздання урядників і контрольної комісії за 6 місяці. Делегат здасть звіт з Десятої Головної Конвенції У. Р. Союзу. Також маємо справу щодо виплат запомог хворим членам. Ф. Богатий, голова; Т. Слюсаренко, касієр; П. Меремета, секр.

ВІДДІЛ 38, МЕТАПЕН, МАСС. Пірничні збори в суботу, 21 червня, в 7-й веч., в Оукленд галі. Всі членкині і члени повинні прийти. Делегат здасть звіт з конвенції. Також буде вибір секретаря або уповажнення заступника. Уряд

ВІДДІЛ 43, БОФАЛО, Н. Й. Збори в п'ятницю, 20 червня, в 7:30 вечером. Просіться всіх прийти. Буде звіт делегата з Десятої Конвенції У. Р. Союзу. П. Пасека, секр.

ВІДДІЛ 47, СКРЕНТОН, ПА. Товариство Зоря Правди. Збори в суботу, 21 червня, в 5-й полов., в У. Г. Клубі, 608 В. Лакаванна Енню. Н. Бондар, голова

ВІДДІЛ 67, СКРЕНТОН, ПА. Збори в неділю, 22 червня, в 2:30 полов., в Українським Горожанським Клубі, 608 Вест Лакаванна Енню. Просіться всіх прийти на ці збори. Делегат здасть звіт з Десятої Головної Конвенції У. Р. Союзу. Е. Грешук, секр.

ВІДДІЛ 72, ДІТРОЙТ, МИШ. Збори в суботу, 21 червня, в 7:30 веч., в Українським Горожанським Клубі, при Мишинген вул. Просіться всіх прийти. Буде звіт делегата з Десятої Конвенції У. Р. Союзу. В. Нирчак, секр.

ВІДДІЛ 112, ДІТРОЙТ, МИШ. Спеціальні збори в неділю, 22 червня, в 10-й зранка, там де все. Обов'язком всіх членів і членкинь прийти на час. Маємо важку справу до подолання. Делегат здасть звіт з Десятої Конвенції У. Р. Союзу. Уряд

ВІДДІЛ 191, НЮАРК, Н. ДЖ. Збори в четвер, 19 червня, в 7:30 веч., в Українським Робітничим Домі, при 59 Бікон вул. Просіться всіх прийти і заплатити свої належності до У. Р. Союзу. Делегат здасть звіт з Головної Конвенції. Уряд

ВІДДІЛ 199, ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Пірничні збори в п'ятницю, 20 червня, рівно в 7:30 веч. Просіться всіх прийти на час, бо є важні справи. Буде справоздання контрольної комісії за пів року. Делегат здасть звіт з Конвенції У. Р. С. Довгуючі нехай вирішкують свої залежності, бо в протівнім разі будуть суспендовані. Хто ще не переписався на нову систему, нехай принесе свою стару грамоту на ці збори, а ми його радо переписемо. Непрсутній на цих зборах буде підлягати карі одного долара. М. Райхель, прелас; М. Стиранка, касієр; І. Воляр, секр.

ВІДДІЛ 206, СКРЕНТОН, ПА. Збори в неділю, 22 червня, в 1-й полов., в У. Г. Клубі, при 608 В. Лакаванна Енню. Маємо важні справи. Делегат здасть звіт з Десятої Конвенції У. Р. Союзу. Т. Миник, секр.

ВІДДІЛ 212, НЮАРК, Н. ДЖ. Збори в середу, 18 червня, в 8-й веч., в клубі т-ва "У. Р. Громади", 59 Бікон Стріт. Рівнож делегат здасть звіт з Конвенції У. Р. С. Просіться всіх членів прийти на час. М. Надричний, секр.

ASSEMBLY 233, LACKAWANNA, N. Y. Meeting will be held Wednesday, June 18th, 7:30 p. m., at 168 Steelawanna Avenue. All members are requested to be present for there

are important matters to be discussed.

Pauline Knihinicki, secretary
ВІДДІЛ 244, РОЧЕСТЕР, Н. Й. Збори в п'ятницю, 20 червня, в 7:45 веч. Просіться всіх прийти. Буде звіт делегатів з Десятої Конвенції У. Р. С. Члени, що догують по кілька місяців, нехай впривівають свої належності. С. Сідор, секр.

ВІДДІЛ 302, ФРЕНКЛІН, Н. ДЖ. Збори в неділю, 22 червня, в 1-й полов., там де все. Просіться всіх прийти на час, бо є важні справи. І. Купіч, секр.

ПЕРШИЙ НАРОДНИЙ ПОГРЕБНИК на Філадельфію й околицю

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
Cor. Franklin & Brown Sts., Philadelphia, Pa.
Tel.: Market 1320
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

ПОЧУВАЄТЕСЬ ЗЛЕ — НЕ МАЄТЕ ЗАПАЛУ ДО ЖИТТЯ?

Болять вас голова — маєте газ в шлунку?
● Скільки разів маєте запір кишочек і терпите біль через газ, злий відділ, нудоту від нестервности, виїйте FEEN-A-MINT. Це розвілююча жвачка, котра має добрий смак, порадить вам на запір легко, а певно. Заживайте перед сном — а рано почувайте полекшу й ви знову будете почуватися добре. Мільйони людей — молодих і старих — покладається на цей недорогий FEEN-A-MINT. Він допоможе й вашій родині. Купіть FEEN-A-MINT нині!

НА ПРОДАЖ

РЕСТОРАН з дозволом (лайсєнс) на алкоголічні напитки, включно з цілим будинком. Знамените положення при голонім вході до великого промислового підприємства. Добрі вигляди на життя для відповідних людей. Багато місця на паркування. Пишіть по інформації на адресу:

George Santovetz
222 Delaware Avenue
Palmerton, Pa.

If you like MILD cheese flavor here's the kind to get

THE CHEESE FOOD THAT'S DIGESTIBLE AS MILK ITSELF

ЗМІНА АДРЕСИ

Відділ .....

СТАРА АДРЕСА:

Імя .....

Вулиця .....

Місто .....

НОВА АДРЕСА:

Вулиця .....

Місто .....

При зміні адреси треба подати число відділу і залучити 10 центів на кошт зміни.

НАРОДНА ВОЛЯ,
524 Olive Street, Scranton, Pa.

By NICK NICHOLS

PETER PEN

